

COVID-19 vaktsineerimise plaan

Sotsiaalministeerium

19. jaanuar 2021

1. COVID-19 vaksineerimise eesmärk

COVID-19 haiguse vastasel vaksineerimisel on Eestis seatud järgmised eesmärgid:

- kaitsta enim haavatavaid Eesti elanikke ehk riskirühmi, kellel on suurem tõenäosus nakatuda kui teistel või kelle nakatumisel võib haigus kulgeda raskemalt (nt tervishoiutöötajad ning hoolekandeesutuste elanikud ja töötajad);
- vähendada/ennetada COVID-19 põhjustatud haigus- ning surmajuhtumeid;
- vähendada koormust tervishoiusüsteemile ja majandusele;
- kaitsta elutähtsaid teenuseid osutavaid töötajaid, et kindlustada ühiskonna normaalne toimimine;
- kaitsta elanikkonda COVID-19 haiguse leviku eest.

Eesti eesmärgid COVID-19 vaksineerimisega hõlmatusel on:

- võimaldada veebruari lõpuks vaksineerimist kõigile tervishoiuasutuste töötajatele ning hoolekandeesutuste töötajatele ja elanikele;
- võimaldada aprilli lõpuks vaksineerimist kõigile riskirühmadesse kuuluvatele inimestele;
- võimaldada alates maist vaksineerimist kõigile soovijatele;
- saavutada oktoobri lõpuks vähemalt 50% hõlmatud täiskasvanud elanikkonnas.

2. COVID-19 vaksineerimise sihtrühmad

COVID-19 vaktsiinid saavad Eestisse järk-järguliselt esialgu piiratud koguses pärast EL müügiloa saamist. Seetõttu ei ole võimalik koheselt kõigile soovijatele vaksineerimist võimaldada ning oluline on jõuda esimesel võimalusel nendeni, kellest sõltub tervishoiu- ja hoolekandeteenuste toimepidevus või kellel haigus võib kulgeda väga raskelt.

COVID-19 vaksineerimise prioriteetsed sihtrühmad on määratletud Sotsiaalministeeriumile nõuandvas immunoprofülaktika ekspertkomisjonis.

Esmajärjekorras võimaldatakse vaksineerimist tervishoiu- ja hoolekandeteenuste toimepidevust tagavatele inimestele ning riskirühmadele. Nendeks on:

- tervishoiutöötajad ja tervishoiuasutustes töötavad inimesed – ca 30 000 inimest;
- hoolekandeteenuste töötajad ja elanikud – ca 25 000 inimest;
- kõik üle 70 aastased inimesed ja/või teatud diagnoosidega inimesed – ca 360 000 inimest.

Riiklikus immunoprofülaktika ekspertkomisjonis on määratletud haigused ja seisundid, mille tõttu inimene kuulub COVID-19 vaksineerimise riskirühma. Esialgset haiguste ja seisundite loendit täpsustati käesoleva aasta alguses koostöös perearstidega. Selle tulemusel esialgne sihtrühma kuuluvate inimeste arv suurenes.

Immunoprofülaktika komisjon kinnitas Eesti Perearstide Seltsi koostatud põhimõtted riskirühma kuuluvate inimeste vaksineerimisele kutsumise ajaliseks järjekorraks:

- kõik inimesed vanuses ≥ 80 aastat;

- inimesed vanuses ≥ 70 aastat, kellel esinevad haigused ja seisundid, mille tõttu nad on haiguse raske kulu suhtes väga kõrge või kõrge riskiga;
- kõik inimesed vanuses ≥ 70 aastat sõltumata kaasuvatest haigustest ja 16-69 aasta vanused inimesed, kellel esinevad haigused ja seisundid, mille tõttu nad on haiguse raske kulu suhtes väga kõrge riskiga;
- inimesed vanuses ≥ 60 aastat, kellel esinevad haigused ja seisundid, mille tõttu nad on haiguse raske kulu suhtes kõrge riskiga;
- inimesed vanuses 50-59 aastat, kellel esinevad haigused ja seisundid, mille tõttu nad on haiguse raske kulu suhtes kõrge riskiga;
- inimesed vanuses $\geq 16-49$ aastat, kellel esinevad haigused ja seisundid, mille tõttu nad on haiguse raske kulu suhtes kõrge riskiga.

Väga kõrgeks riskiks loetakse järgmiste haiguste või seisundite esinemine:

- organ- või luuüditransplantatsioon (teostatud kuni 2 aastat tagasi);
- primaarne immuunpuudulikkus;
- lümfoid- ja vereloomekoe pahaloomulised kasvaja (diagnoositud kuni 5 aastat tagasi) või muud kasvaja (diagnoositud kuni 1 aasta tagasi);
- tsüstiline fibroos;
- neerupuudulikkus;
- kesknärvisüsteemi demüeliniseerivad haigused;
- dementsus;
- Parkinsoni tõbi;
- amüotroofiline lateraalsklerooos;
- insult viimase aasta jooksul ja insuldi jääknähud;
- hematoloogiliste, reumatoloogiliste, gastroenteroloogiliste, neuroloogiliste haigustega inimesed, kes on saanud viimase 5 aasta jooksul immuunsupresseerivat ravi.

Kõrgeks riskiks loetakse järgmiste haiguste või seisundite esinemine:

- diabeet;
- kardioloogilised haigused;
- krooniline bronhiit;
- emfüseem;
- KOK;
- raske astma (suukaudne kortikosteroidravi viimase 5 aasta jooksul, bioloogiline ravi);
- bronhiektasiatõbi;
- rasvumus (KMI ≥ 40).

Täpsemad riskirühmade jaotuse kriteeriumid ja põhimõtted RHK koodide alusel on kirjeldatud Eesti Perearstide Seltsi koostatud perearstidele mõeldud juhendmaterjalis.

Juhul, kui perearsti hinnangul on tema nimistus inimesi, kellel pole ülalkirjeldatud haiguseid või seisundeid, kuid vajavad kindlasti oma terviseseisundist tulenevalt vaktsineerimist (nt harvikaiguse põdeja või muul põhjendatud kaalutlusel), siis võib perearst esmajärjekorras vaktsineerida ka neid.

Kui kriitiline osa eelnevatest sihtrühmadest on vaktsineerimisvõimaluse saanud, siis võimaldatakse vaktsineerimist ka ühiskonna toimimiseks kõige olulisemate valdkondade esindajatele. Nendeks on:

- kõrgema nakkusriskiga eesliinitöötajad – täpsustatakse 2021. aasta veebruari keskpaigaks lõpuks ministeriumide, KOVide ja teiste osapoolte koostöös;
- elutähtsate teenuste osutajad (hädaolukorra seaduse tähenduses) – ca 35 000 inimest.

Erinevate sihtrühmade vaktsineerimise järjekorda võivad mõjutada ka EL müügiloa saanud vaktsiinide vaktsiiniomaduste kokkuvõtetest tulenevad konkreetsete vaktsiinide näidustused ja vastunäidustused.

	Detsember 2020	Jaanuar 2021	Veebruar	Märts	Aprill	Mai	Juuni
Pfizer-BT (doose)	9 750	36 075	39 000	55 045	kogused täpsustamisel		
Moderna (doose)		2 400	14 400	ca 13 000	kogused täpsustamisel		
Tervishoid		max 30 000 inimest					
Hoolekanne		max 25 000 inimest					
Riskirühmad		max 360 000 inimest					
ETOd ja kõrgema nakkusriskiga töötajad				ca 35 000 inimest			
Kõik soovijad							

Joonis 1. COVID-19 vaktsiinide Eestisse saabuvad tarnekogused 19.01.2021 seisuga ja sihtrühmad, kellele saab võimaldada vaktsineerimist.

Eestisse jõudvate COVID-19 vaktsiinide tarnete graafikud ja mahud lepatakse kokku Euroopa Komisjoni juhtimisel liikmesriikide vahel arvestades tootjate tootmis- ja tarnimisvõimekust.

Esimene COVID-19 vaktsiin (Pfizeri ja BioNTechi vaktsiin Comirnaty) sai EL müügiloa 21.12.2020. Esimesed Comirnaty vaktsiinidoosid jõudsid Eestisse 26.12.2020. Esimesed vaktsineerimised viidi läbi 27.12.2020 haiglates, kiirabiasutustes ja perearstikeskustes, kes on tervishoiusüsteemi toimepidevuse tagamise seisukohalt kõige kriitilisemad sihtrühmad. Seejärel alustati hoolekandeesutuste töötajate ja elanike vaktsineerimisega, sest sealsete elanike nakkusrisk on väga kõrge ning haigestumise korral on suur tõenäosus vajada haiglaravi.

Teisena jõudis EL müügiloani vaktsiinitootja Moderna 6.01.2021. Esimesed vaktsiinidoosid jõudsid Eestisse 13.01.2021.

Järk-järgult vastavalt Eestisse saabuvatele tarnekogustele on kavandatud alustada lisaks haiglatele, kiirabiasutustele, perearstikeskustele ja hoolekandeesutustele ka teiste tervishoiuteenuse osutajate ning riskirühmade vaktsineerimisega (vt Joonis 1).

Olenevalt sellest, millal järgmised COVID-19 vaktsiinid saavad EL müügiloa ja arvestades sellega suurenevaid Eestisse jõudvaid vaktsiini koguseid võib prognoosida, et vaktsineerimist on võimalik pakkuda kõrgema nakkusriskiga eesliinitöötajatele ja elutähtsate teenuste osutajatele alates märtsist ning hiljemalt maist kõigile soovijatele (vt Joonis 1).

EL müügiloa saanud ja Eestisse saabuvate COVID-19 vaktsiinide kohta avaldatakse edaspidi infot eraldi lisana.

3. COVID-19 vaksineerijad ja vaksineerimiskohad

Vaksineerida saavad need arstid, õed ja ämmaemandad, kes on läbinud immuniseerimise alase baaskoolituse ja täiendkoolituse viimase viie aasta jooksul.

Tervishoiutöötajad ja tervishoiuasutustes töötavad inimesed vaksineeritakse üldjuhul haiglates, perearstikeskustes ja kiirabiasutustes. Hoolekandeesutuste töötajad ja elanikud vaksineerib üldjuhul õendusteenuse osutaja või perearst asutustes kohapeal. Riskirühmadele võimaldatakse vaksineerimist üldjuhul perearstikeskustes, kuid juhul kui mõni oma tervises seisundi tõttu riskirühma kuuluv inimene on haiglaravil, siis võib talle pakkuda vaksineerimise võimalust ka haiglas.

Veebipõhised tasuta baas- ja täiendkoolitused immuniseerijatele on alanud ning koolitusi on võimalik läbida kuni jaanuari lõpuni. COVID-19 vaktsiinispetsiifilised koolitused korraldatakse vahetult pärast vastava vaktsiini EL müügiloo saamist, sest koolituse alusmaterjaliks on vaktsiiniomaduste kokkuvõtted, mis kinnitatakse ja tehakse avalikuks koos EL müügiloaga.

Pfizeri ja BioNTechi vaktsiini Comirnaty vaktsiinispetsiifiline koolitus toimus 29.12.2020, millest võttis osa veidi alla 2000 vaksineerija. Moderna vaktsiini COVID-19 Vaccine Moderna vaktsiinispetsiifiline koolitus toimus 14.01.2021, millest võttis osa ca 1200 vaksineerijat (<https://www.vaksineeri.ee/et/tervishoiutootajatele-vaksineerimine>).

COVID-19 vaksineerimiseks kasutatakse samu toimivaid lahendusi, mida on seni kasutatud vaksineerimise korraldamisel Eestis. Vastavalt Eestisse jõudvatele vaktsiinikogustele luuakse vajadusel täiendavaid lahendusi kiireks vaksineerimise võimaldamiseks.

Esmased vaksineerimiskohad:

- Tervishoiutöötajad ja tervishoiuasutustes töötavad inimesed vaksineeritakse üldjuhul haiglates, perearstikeskustes ja kiirabiasutustes.
- Hoolekandeesutuste töötajad ja elanikud vaksineerib üldjuhul õendusteenuse osutaja või perearst asutustes kohapeal.
- Riskirühmadele võimaldatakse vaksineerimist üldjuhul perearstikeskustes, kuid juhul kui mõni oma tervises seisundi tõttu riskirühma kuuluv inimene on haiglaravil, siis võib talle pakkuda vaksineerimise võimalust ka haiglas.
- Elutähtsate teenuste osutajate, eesliinitöötajate ja teiste töökohapõhiste sihtrühmade vaksineerimiseks eelistatakse võimalusel vaksineerimist töökohtadel vaksineerimiskoolituse läbinud töötervishoiuteenuse osutajate ja teiste tervishoiuteenuse osutajate poolt;
- Soovijate vaksineerimine toimub perearstikeskustes, nakkuskliinikus, vaksineerimiskabinettides, vajadusel täiendavalt loodavates vaksineerimiskohtades.

Tervishoiuasutuste töötajate, hoolekandeesutuste töötajate ning elanike ja teiste riskirühmade vaksineerimisega samaaegselt töötatakse 2021. aasta esimestel kuudel välja kõrgema nakkusriskiga eesliinitöötajate, elutähtsate teenuste osutajate ning kõigi soovijate vaksineerimise korraldus, arvestades COVID-19 vaktsiinide EL müügiloo saamist ja tarnegraafikuid.

4. COVID-19 vaksineerimise korraldus

Vaksineerimise korralduse koordineerimine

Sotsiaalministeeriumis on moodustatud COVID-19 vaksineerimise juhtrühm, kuhu kuuluvad Sotsiaalministeeriumi, Terviseameti, Ravimiameti, Eesti Haigekassa, Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskuse esindajad ning kuhu on täiendavalt kaasatud vaksineerijate esindajad. Ekspertühmeks juhtrühmale on immunoprofülaktika ekspertkomisjon, koostööd tehakse COVID-19 teadusnõukojaga. Lisaks toimub asutustevaheline kommunikatsioonialane koostöö ning on loodud täiendavaid temaatilisi töörühmi vastavalt vajadusele.

COVID-19 vaksineerimise juhtrühm koordineerib vaksineerimise korraldust, sihtrühmade järkjärgulist hõlmamist ja iganädalase jaotuskava koostamist, korraldab vaksineerimise plaani uuendamist ja selle elluviimist vastavalt täpsustuvale infole. Jaotuskava koostamisel arvestatakse nii immunoprofülaktika komisjoni määratletud prioriteetsete sihtrühmade ja nende suurusega, regionaalsete ja piirkondlike iseärasuste ja nakatumisnäitajatega ning saadavalolevate vaktsiinide omaduste ja kogustega.

COVID-19 vaktsiinid

Eesti osaleb COVID-19 vastaste vaktsiinide EL ühishankes. Ühishanke läbiviimiseks on sõlmitud kokkulepe, mis volitab Euroopa Komisjoni hankima liikmesriikide nimel COVID-19 vaktsiine. Liikmesriikide esindajad osalevad EL ühishanke juhtkomisjonis.

EL ühises vaktsiiniportfellis on seitse + üks vaktsiinikandidaati. Euroopa Komisjon on sõlminud 19.01.2021 seisuga eelostulepingud järgmiste vaktsiinitootjatega – AstraZeneca, Sanofi, Janssen Pharmaceutica NV, Pfizer/BioNTech, Curevac ja Moderna. Sanofi eelostulepinguga ühinemine otsustatakse 2021. aasta esimestel kuudel, ülejäänud eelostulepingutega on Eesti ühinenud. EL liikmesriikideni ei ole veel jõudnud vaktsiinitootja Novavax eelostuleping. Mitmete liikmesriikide soovil on alustatud läbirääkimisi ka vaktsiinitootja Valnevaga, mis on lisatud kaheksanda vaktsiinitootjana EL ühisesse portfelli.

Eestile on planeeritud:

- AstraZeneca eelostulepingust 1 330 000 doosi;
- Janssen Pharmaceutica NV eelostulepingust 300 000 vaktsiinikuuri;
- Pfizer/BioNTech eelostulepingust 603 876 doosi + 350 000 lisadoosi (lisadooside läbirääkimised on pooleli);
- Moderna eelostulepingust 234 467 doosi;
- Curevac eelostulepingust 659 383 doosi.

Vabariigi Valitsuse heakskiidul plaanib Eesti ühineda seitsme vaktsiinitootja eelostulepinguga sarnaselt teistele liikmesriikidele, et maandada võimalikke riske, mis võivad realiseeruda EL müügiloa taotlemisel või vaktsiini tootmisel või tarnimisel. EL vaktsiiniportfelli detsembris 2020 lisandunud vaktsiinitootja Valnevaga ühinemist ei ole Vabariigi Valitsuses arutatud.

EL vaktsiiniportfell sisaldab erinevatel tehnoloogiatel väljatöötatavaid vaktsiine (vt Tabel 2). EL müügiloa on 11.01.2021 seisuga saanud Pfizer/BioNTechi (21.12.2020) ja Moderna (06.01.2021) vaktsiinid. Enne EL müügiloa saamist ei ole täpsemalt teada vaktsiinide kõik omadused ja efektiivsus, sh kui pikaks ajaks vaksineerimine immuunsuse tagab ja mis vanusgruppide puhul on üks või teine vaktsiin efektiivne. Vaktsiini jõudmine eraturule laiemalt on lähiajal vähetõenäoline või need kogused

on väikesed ja kallid. Paljud riigid sõlmivad usaldusväärsete vaktsiinitootjatega eelostulepinguid juba enne müügiloo saamist.

Eeldatavasti on Eestisse jõudvaid vaktsiinikoguseid võimalik jaotada mitme aasta peale. Üle jäävaid vaktsiinikoguseid on võimalik edasi müüa või annetada. COVID-19 haiguse leviku jätkumisel või intensiivistumisel on väga suur negatiivne mõju majandusele ja ühiskonnale (vähemalt miljard eurot aastas), mida on võimalik ennetada või oluliselt vähendada tõhusa vaktsiini olemasolul.

Tabel 2. EL vaktsiiniportfellis olevad vaktsiinitootjad, kelle eelostulepingutega on Eesti kavandanud ühineda ja tehnoloogiad, millel nende vaktsiinid põhinevad.

Tootja	Tehnoloogia	Eesti dooside arv	Inimeste arv****
AstraZeneca	adenoviirusvektor	1 330 000 doosi	665 000
Sanofi	valgupõhine	600 000 doosi*	300 000
Janssen Pharmaceutica NV	adenoviirusvektor	300 000 vaktsiinkuuri	300 000
Curevac	mRNA	659 383 doosi	329 692
Moderna	mRNA	234 467 doosi	117 234
Pfizer/BioNTech	mRNA	603 876 doosi + 350 000 lisadoosi**	301 938 + 175 000**
Novavax	valgupõhine	300 000 doosi*	150 000
KOKKU		4 377 726***	2 338 864

*- eelostulepingud, mille puhul ei ole liikmesriikide vaheline dooside jaotus veel lõplikult kokku lepitud ja võivad seetõttu muutuda.

** - lisadooside osas on liikmesriikide vahelised läbirääkimised veel pooleli.

*** - arvutuses on tehtud eeldus, et Janssen Pharmaceutica NV puhul on vaktsiinkuur ühest doosist koosnev.

**** - tegemist on kahedoosiliste vaktsiinidega, Janssen Pharmaceutica NV puhul on dooside arv kuuris täpsustamisel.

Vaktsineerimise korraldus

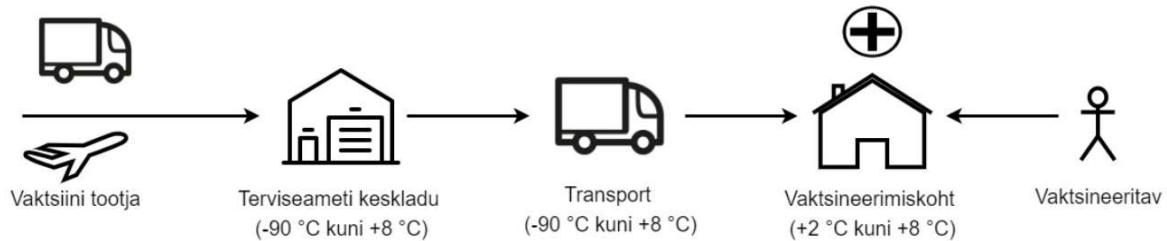
Vaktsiinitootja vastutab vaktsiinide transpordi eest kokku lepitud kohta liikmesriigis. Eesti puhul on kokku lepitud, et tootja transpordib vaktsiinid Terviseameti kesklattu. Kesklaos tagatakse vajalikud tingimused vaktsiinide hoiustamiseks (-90 °C kuni +8 °C). Madalate temperatuuride hoidmiseks on kaks võimalust: kuiv jää ja ultrasügavkülmikud -90 °C kuni -60 °C tagamiseks, sügavkülmikud -25 °C kuni -15 °C temperatuuri tagamiseks. Terviseameti kesklaos toimub vaktsiinide hoiustamine, laialijaotamine vastavalt vaktsiinide jaotuskavale ja vaktsineerijate tellimustele (Joonis 2). Vaktsineerijatel ei ole vaja luua eritingimusi või soetada lisavahendeid vaktsiinide säilitamiseks. Ka kõige nõudlikumad COVID-19 vaktsiinid säilivad kuni viis päeva vaktsiinide hoiustamise tavatingimustel (+2 °C kuni +8 °C).

Kesklaost jagatakse vaktsineerijatele koos vaktsiinidega vaktsineeritavale olulise teabega pakendi infolehed nii eesti kui ka vajadusel vene keeles ja vajadusel vaktsiini lahustamiseks ja manustamiseks süstlad, nõelad ning lahusti.

Eesti-sisene transport vaktsineerimiskohtadesse toimub vastavalt vaktsineerijate tellimustele ning vaktsiinitootja ette nähtud temperatuuril (üldjuhul temperatuuril +2 °C kuni +8 °C, kuid vajadusel ka -25 °C kuni -15 °C). Transpordi korraldab Terviseamet. Juhul, kui vaktsineerimiskohas on olemas võimekus madalatel temperatuuridel vaktsiinide säilitamiseks, siis on võimalik korraldada transport vaktsineerimiskohta ka temperatuuril -90 °C kuni -60 °C.

Vaktsiinid tulevad mitmedoosilistes viaalides ja seetõttu nõuab manustamine ja vaktsiinide Eestisene laialivedu tavapärasest hoolikamat planeerimist.

Vaktsineerija täpsustab vaktsineeritavate arvu ja lepib kokku vaktsineerimise ajad eelolevaks nädalaks ning esitab selle põhjal tellimuse Terviseametile. Tellimus tuleb esitada vähemalt kolm tööpäeva enne vaktsineerimise planeeritavat algust ning minimaalne tellimuse suurus täpsustatakse vastavalt vaktsiinile.

Joonis 2. COVID-19 vaktsiini liikumine kuni vaktsineerimiskohani.

Vaktsineerimise korraldamisel lähtutakse sellest, et Eestisse saabuvad vaktsiinidoosid leiaks kiiret kasutust ning järgnevate rühmade vaktsineerimist alustatakse võimalikult varakult arvestades oodatavaid tarneid.

Vaktsineerimiskohas vaktsineerija:

- koostab sihtrühmapõhise vaktsineerimise plaani;
- hindab COVID-19 vaktsiini vajadust lähtuvalt plaanist nädalate kaupa;
- tellib vajaliku koguse vaktsiini Terviseametilt;
- kutsub sihtrühma esindajad vaktsineerimisele;
- enne vaktsineerimise alustamist tuvastab immuniseerimise ajutised ja püsivad vastunäidustused, selgitab vaktsineerimise vajalikkust, teavitab immuniseerimisega kaasneva võimalikest kõrvaltoimetest ja mida nende tekkimisel ette võtta ning aitab leida inimesel tekkinud muudele küsimustele vastused;
- räägib vaktsineeritavale vajadusest anda arstile teada kõigist immuniseerimise järgselt tekkivatest võimalikest kõrvaltoimetest;
- broneerib aja teiseks doosiks ning teavitab sellest vaktsineeritavat;
- pärast vaktsineerimist edastab tervise infosüsteemi immuniseerimise teatise;
- teavitab immuniseerimisel tekkinud kõrvaltoimetest Ravimiametit.

Vaktsineeritav:

- saab teavituse eesti.ee ja/või oma perearsti kaudu, et kuulub vaktsineerimise sihtrühma ja tal on võimalus minna vaktsineerima;
- saab lugeda vaktsineerimise kohta üldist ja COVID-19 vaktsineerimise spetsiifilist infot Terviseameti lehelt www.vaktsineeri.ee;
- saab soovi korral teavitada Ravimiametit vaktsineerimise järgselt tekkinud võimalikest kõrvaltoimetest;
- saab meeldetuletuse teise doosi ajast;
- saab vajadusel nõu küsida telefoni teel numbritelt 1220 või 1247.

COVID-19 haiguse vastane vaktsineerimine on Eestis kõigile tasuta 2021. aastal. Vaktsineerimine on vabatahtlik, kuid iga vaktsineerimine annab panuse viiruse leviku vähendamisse ja olukorra normaliseerumisse ning võimaldab kaitsta ka neid, kes erinevatel põhjustel end vaktsineerida ei saa.

5. COVID-19 vaktsineerimise kommunikatsioon

Vaktsineerimise kommunikatsiooni eesmärk on anda Eesti inimestele tõenduspõhist ja operatiivset infot, et toetada COVID-19 vastase vaktsineerimise sujuvat toimimist ja võimaldada inimestel teha informeeritud otsuseid.

Eesmärgi saavutamiseks on vajalik:

- anda infot vaktsiinide, nende tõhususe, ohutuse ja võimalike kõrvalmõjude kohta;
- anda infot vaktsiinide hankimise ja vaktsineerimise korralduse kohta Eestis;
- pärssida faktiliselt eksliku ja pahatahtliku väärinfo levikut.

Vaktsineerimine on Eestis vabatahtlik ja Eesti inimeste usaldus vaktsineerimise suhtes on kõrge. Hõlmatus enamike immuniseerimiskava vaktsineerimistega oli 2019. aastal üle 93%. Samuti on aasta-aastalt kasvanud hõlmatus gripivastase vaktsineerimisega. Tänu vaktsineerimisele on Eestist kadunud mitmed nakkushaigused, mis siiani maailmas veel liikvel on (nt lastehalvatus).

Sotsiaalministeerium on alates augustist igakuiselt mõõtnud Eesti elanike suhtumist COVID-19 vaktsineerimisse. Jaanuari teise nädala seisuga soovib ennast vaktsineerida 63% elanikest, kellest 32% on otsuses kindlad ning 31% pole veel lõplikult otsustanud, kuid usuvad, et ilmselt soovivad ennast vaktsineerida. Eesti inimestest 16% pole otsustanud, kuid enda hinnangul kalduvad pigem mittevaktsineerimise suunas. Kindlasti ei soovi ennast vaktsineerida 15% elanikest. Uuring vaatas ka põhjust, miks inimesed vaktsineerimisest keelduksid. Ülekaalus on arvamus, et nad vajaksid rohkem infot vaktsiinide kohta ning teiseks hirm kõrvaltoimete ees. Põhimõttelisi vaktsineerimisvastaseid on elanikest veidi üle kahe protsendi.

Inimeste ettevaatlikkus uue vaksiini suhtes on mõistetav. Seepärast on oluline olla empaatiline ning väljendada austust inimeste küsimuste, hirmude ja ärevuse suhtes, tõsta inimeste teadlikkust ravimiohutuse tagamise süsteemist Euroopas. Pakutav informatsioon peab andma inimestele kindluse, et Euroopa Komisjon annab vaktsiinile müügiloa alles siis, kui Euroopa Raviamet on hinnanud kõiki vajalikke andmeid, sh ohutust ja efektiivsust. Kuigi protsess on olnud tavapärasest kiirem, mingeid järeleandmisi vaktsiinide ohutuse või efektiivsuse osas ei tehta.

Teadmine sellest, millised vaktsiinid Eestisse jõuavad, millistele sihtrühmadele need sobivad, millised on võimalikud vastunäidustused ja kõrvaltoimed täieneb pidevalt, seetõttu peab ka kommunikatsioon olema piisavalt paindlik ja kiire, et edastada uut teavet ja ennetada võimaliku väärinfo laiemat levimist.

Inimeste usalduse suurendamiseks on ennekõike vajalik teha tõenduspõhine ja adekvaatne info lihtsasti kättesaadavaks. Seega hõlmavad kommunikatsioonitegevused nii igapäevast informeerimist riigi kanalite kaudu, pressisuhtlust kui ka muid laiemaid teavitustegevusi nii eesti- kui ka venekeelsele elanikkonnale. COVID-19 vaktsineerimisega seotud ametlik info koondub veebilehele vaktsineeri.ee nii eesti, vene kui ka inglise keeles. Vaktsineerimise sihtrühmi teavitatakse vaktsineerimise võimaluse avanemisest aegsasti järk-järgult vastavalt vaktsineerimise plaanile.

COVID-19 vaktsineerimise kommunikatsiooni koordineerib sotsiaalministeerium. COVID-19 vaktsineerimisega seotud kommunikatsioonis nagu ka laiemalt COVID-19 leviku tõkestamisel on

oluline erinevate ministeeriumite, ametiasutuste, tervishoiuasutuste ja tervishoiu erialaseltside, Vabariigi Valitsuse, COVID-19 teadusnõukoja, immunoprofülaktika ekspertkomisjoni, kohalike omavalitsuste, era- ja kolmanda sektori ning laiemalt arstkonna ja teadlaskonna kommunikatsioonialane koostöö, mis toetab vaktsineerimisprotsessi. Kriitiliselt oluline roll vaktsineerimise suhtes usalduse hoidmisel on tervishoiutöötajatel, kes vaktsineeritavatega vahetult kokku puutuvad. Vaktsineerimise sujuvat kulgu toetab ka hea koostöö ajakirjandusega, mis vaktsineerimist kajastab ning aitab viia tõenduspõhist ja ajakohast informatsiooni laiemalt elanikkonnani.